

**Materiál na mimoriadne rokovanie
Hospodárskej a sociálnej rady SR
Dňa 25. 10. 2021**

k bodu č. 6)

Stanovisko ZMOS k diskusií k problému zvyšujúcich sa cien energií

Nestabilné prostredie v oblasti cien energií nemá negatívne dopady len na subjekty pôsobiace v priemysle, poľnohospodárstve, ale aj na subjekty existujúce v rámci miestnej územnej samosprávy, teda mestá, obce a nimi zriadené alebo založené organizácie.

V kontexte toho si treba uvedomiť, že mestá a obce sú prevádzkovateľom verejného osvetlenia a účty za energiu na verejné osvetlenie môžu tvoriť až 40% energetických nákladov na miestnej úrovni. Mestá a obce sú najväčšími zriaďovateľmi škôl a školských zariadení, medzi ktorými je 2 754 materských a 1 886 základných škôl. Miestna územná samospráva v rámci výkonov v sociálnej oblasti prevádzkuje 711 pobytových zariadení, denných stacionárov a podobne. V rámci športových aktivít samotné mestá a obce alebo prostredníctvom svojich zriadených alebo založených organizácií prevádzkujú energeticky náročné športové zariadenia ako sú hokejové a futbalové štadióny, športové haly, letné kúpaliská a kryté plavárne s vysokou energetickou náročnosťou. Nemenej dôležitou oblasťou, v ktorej má samospráva svoje záujmy a aktivity, je oblasť kultúry. V rámci tejto oblasti mestá a obce zabezpečujú chod a prevádzku viac ako 2 500 kultúrnych zariadení, v ktorých poskytujú kultúrne vyžitie pre svojich občanov, ale aj ďalších návštevníkov.

ZMOS v čase nastupujúcej energetickej krízy upozorňuje na ďalšiu významnú oblasť, ktorú mestá a obce zabezpečujú. Jedná sa o mestskú a prímestskú dopravu. V rámci mestskej dopravy chceme predovšetkým poukázať na skutočnosť, že na Slovensku máme dve mestá s električkovou a 5 miest s trolejbusovou dopravou, ktorá je energeticky veľmi náročná ktorú krajské mestá zabezpečujú a financujú zo svojich rozpočtov.

Mestá a obce v každom z posledných troch rokov reálne vynaložili zo svojich rozpočtov za spotrebu energií a pohonných hmôt viac ako 210 mil. eur. Ak vláda SR neprijme zásadné opatrenia, aby nedošlo k radikálnemu rastu cien energií, výdavky miest a obcí vzrastú za tieto komodity rádovo v desiatkach miliónov eur.

V súčasnej ekonomickej situácii sú mestá a obce pod obrovským tlakom v dôsledku nestability v oblasti cien a zabezpečovania energií. Súvisí to tak s cenovými výkyvmi ako aj s ukončením podnikania niektorých subjektov, ktoré zabezpečovali dodávky energií. Všetky tieto faktory budú mať výrazne negatívny dopad na výdavkovú časť rozpočtov miest a obcí.

Samosprávy sa aktuálne dostávajú aj do legislatívne nekomfortnej situácie v dôsledku vyhlasovania verejných obstarávaní s obrovským rizikom, že žiadna z dodávateľských spoločností sa kvôli cenovej nestability energií ani neprihlási do súťaže, ktorá by mala generovať reálnu cenu v trhom prostredí. Ak sa samosprávy rozhodnú zazmluvniť dodávateľa,

ktorý limituje svoju ponuku konkrétnym krátkym dátumom a časom, môže to evokovať podozrenie z nehospodárnosti, čo vytvára ďalšiu úroveň potenciálnych problémov.

Uvedené riziká a obavy zo strany miest a obcí sú podporené septembrovou prognózou, vypracovanou Inštitútom finančnej politiky, ktorá predpokladá rast ceny elektrickej energie v roku 2022 o 10 %, čo okrem rastu ceny komodity zahŕňa aj predpokladané opatrenia na zníženie ceny a pri plyne je predpokladaný rast o 20%. Po zohľadnení poklesu ceny v tomto roku by tak bola v roku 2022 v porovnaní s rokom 2020 cena el. energie vyššia o 5,3 % a cena plynu o 8,4%. Rast cien energií pre domácnosti odráža najmä rast burzových cien komodít. Tie rastú kontinuálne od začiatku roka, v posledných mesiacoch sa ich rast však prudko zrýchlil. Keďže do vzorca na výpočet regulovaných cien vstupuje priemer denných cien futurov na komodity za uplynulé obdobia, súčasný vývoj ceny na rok 2022 výrazne neovplyvňuje, vytvára však riziko pre výrazné stúpanie cien na rok 2023, ktoré by mohlo byť porovnateľné s tým v roku 2022.

Zároveň poukazujem na to, že mestá a obce sa podieľajú na znižovaní energetickej efektívnosti Slovenska svojimi investíciami a projektami venujú pozornosť energetickým úsporám dosahovaných rekonštrukciou a opravou verejných budov a verejného osvetlenia. Na jednej strane podieľajú sa na tvorbe úspore verejných financií a na strane druhej sú vystavené zvýšeným nákladom na energiu v dôsledku nestability v cenách energií a jej zabezpečovaní. Pri takto pokračujúcej situácii a nestabilite na trhu s energetikou môže byť ohrozené aj čerpanie dostupných európskych zdrojov, a tým aj plnenie európskych a medzinárodných záväzkov SR v oblasti energetiky, pretože samosprávy nebudú mať investície na realizovanie projektov zameraných na energetickú efektívnosť z dôvodu použitia týchto investícií na kompenzovanie nárastu cien energií. Hovoríme o značne veľkom rozsahu európskych zdrojov, ktoré máme a bude mať k dispozícii v oblasti energetiky, hospodárstva životného prostredia: Európske investičné a štrukturálne fondy 2014-2020, ako aj Fondy EÚ nadväzujúceho programového obdobia na roky 2021-2027, Fond spravodlivej transformácie, Fond obnovy a odolnosti alebo aj zdroje Sociálno-klimatického fondu a iné. Združenie miest a obcí odporúča vláde SR urýchlene prijať krátkodobé operatívne opatrenia, ktoré výraznou mierou prispievajú k zmierneniu dôsledkov rastúcich cien energií a k zníženiu napätia, ktoré je možné vnímať v celej spoločnosti. Ďalej ZMOS odporúča vláde SR inšpirovať sa opatreniami na zmiernenie dopadov cenovej energetickej krízy v krajinách, ktoré už pristúpili k prijímaniu takýchto opatrení. Okrem krátkodobých opatrení s okamžitým dopadom na zmiernenie dôsledkov energetickej cenovej nestability, by sa mala vláda SR zaoberať aj opatreniami so strednodobým dosahom. K týmto opatreniam možno zaradiť napríklad posilnenie postavenia spotrebiteľov, zvýšiť výrobu zariadení na produkciu energie z obnoviteľných zdrojov, zintenzívniť a zefektívniť investície do transeurópskych sietí, urýchliť aukcie s energiou z obnoviteľných zdrojov a pod.

V prípade pretrvávajúcej nestabilnej situácii v oblasti cien energií zo strednodobého a dlhodobého hľadiska budeme žiadať aj Európsku komisiu, aby európske zdroje z vyššie uvedených finančných mechanizmov alokovala na kompenzovanie nárastu cien energií vyplývajúcich z nestabilného prostredia v oblasti energetiky.

Branislav Tréger
predseda

